

Anzo, entre el lirisme i la funcionalitat

Romà de la Calle, director del MUVIM (Museu Valencià de la Il·lustració i la Modernitat), s'assabentà de l'òbit del seu amic José Iranzo Almonacid, àlies Anzo, de la manera més estranya. Dimarts de matí va rebre un fax de part meua on li demanava que em concedira una entrevista per parlar de la figura d'Anzo. De seguida s'imaginà per què. Anzo feia temps que arrossegava una malaltia que va ser la que finalment se l'emportà a l'edat de setanta-quatre anys. Em va trucar un tant trasbalsat; havia estat fora de la ciutat i no havia tingut oportunitat de veure la premsa. Però decididament volia fer l'entrevista. Sota les altes voltes que cobreixen l'ampli rebedor del museu Pius V, es lliurà amb gran facilitat a evocar l'esperit d'aquest artista no sempre reconegut. Almenys, no tot el que ell haguera volgut i meregut.

Una assignatura pendent. "A Anzo li van quedar dos desigs per aconseguir: la gran retrospectiva a l'IVAM, que un poc per fetitxisme es negà a fer en cap altre lloc que no fóra aquest, i el museu en el seu poble d'origen, Utiel", explica Romà de la Calle. "Ell era assidu a exposicions, a estrenes de tot tipus..., i solíem coincidir en aquests actes socials. Sovint tornàvem junts a casa i aprofitàvem per xarrar. Sempre em manifestà aquests desigs, que al capdavant s'han quedat en això, en desigs." En declaracions al diari *Levante*, que dilluns 6 de març dedicava una plana sencera a l'artista valencià, l'alcalde d'Utiel, Enrique Luján, parlava de la possibilitat de reprendre aquest projecte durant tants anys ajornat.

El mateix De la Calle no descarta que, finalment, i encara que Anzo no puga veure-ho, es munte la gran exposició antològica a l'IVAM, i confessa que "ara que ja no serà més difícil. En qualsevol cas, crec que és necessària i és una llàstima que sembla que es fa perquè ha mort i no perquè realment s'ho

Dilluns passat, 6 de març, València despertà i encara que molts no se n'aperceberen, li mancava quelcom. Un dels seus artistes més destacats havia mort el dia anterior, en silenci. L'endemà, l'estret món cultural valencià se'n feia ressò, a crits. Com sempre quan ja és tard per cridar.

mereixia. En l'àmbit personal, Anzo era un amic; en l'àmbit professional, no sols com a crític sinó també com a col·leccionista d'anar per casa, era un artista admirable i tinc molt bons records d'ell". Per això, considera que aquests dos anhels no realitzats són dues assignatures pendents que caldria recuperar. D'una manera o altra, Anzo ha deixat enrere el seu art i és responsabilitat dels que queden preservar i transmetre la coneixença del seu llegat.

"Malgrat que es queixava de la manca de reconeixement, fet que atribuïa a l'exposició antològica que mai no arribava, comptà amb el suport de crítics d'abast tant estatal com internacional, com Simón Marchan, crític i amic que sempre que parava per València feia per quedar amb ell", recorda De la Calle, que sovint era qui servia de pont entre tots dos. "I a casa, va rebre el premi de les Arts Plàstiques, que atorga la Generalitat, un premi meregut i que se li va concedir per unanimitat. Perquè dins de

la seua diversitat tenia una intensa i sòlida trajectòria. Molt personal en totes cadascuna de les quatre maneres diferents en què al llarg de la seua vida entengué l'art: des del primer art pamfletari fins al geometrisme que va mantenir fins que el deteriorament provocat per la seua malaltia el va retirar de la pintura."

Dels fulls volants al lirisme geomètric. "Un dels molts records que tin d'ell pertany a l'època en què estudiava Filosofia a la Universitat, a princip dels anys seixanta. Hi havia les convocatòries a manifestacions i altres actes que es penjaven en claus a les portes de la Facultat, en l'edifici de La Nau. Estaven fetes amb linòleums o gravats dissenyats per un seguit de persones, entre elles Anzo. Jo col·leccionava els pamflets, però mai no se'm va acudir quedar-me amb aquells fulls de convocatòria que tenien gran valor artístic que, malgrat tot, quan caducaven, s'arrancaven i es llençaven", relata De la Calle. Aquest és l'Anzo dels seixanta, un Anzo que busca un estil propi, compromès amb la societat i vinculat d'alguna manera al grup Estampa Popular. De l'art, diguem-ne, pamfletari i expressionista, inicia una ràpida transició cap a l'informalisme. Afirmar Romà de la Calle que "Anzo es caracteritzarà pels trencaments en l'estètica del seu art al llarg de tota la seua trajectòria".

Però no es quedaria aquí. Una nova transició el portà fins a l'art pop, l'estil que definitivament impulsà la seua carrera. És aquesta etapa la que justificarà, d'ara en avant, l'etiqueta d'artista rellevant per a l'avantguarda valenciana que tothom fa servir avui, a l'endemà de la seua desaparició, com una mena de recurrent epitafi. "El seu pop és especial, participa de la mirada quotidiana, del color intens, de l'atenció a la imatge i a les marques, als electrodomèstics i als materials d'oficina, però sense perdre de vista la crítica al moment històric on s'enclava", explica De la Calle. A més, Anzo importà un variant del pop amb bastant implantació als Estats Units, el *mec art* o art mecànic, inspirat en la irrevocable i galopant industrialització del sistema capitalista. Els espais quotidians comencen a poblar-se amb les primeres màquines. L'espectre cromàtic de les pintures d'Anzo es metal·litza, fins i tot als rostres humans. Al centre de les composicions es repeteix un motiu: un home minúscul, com una mena de reflexió sobre la solitud de la persona en un món amb entranyes de plàstic i acer.

Però Anzo no s'estancà. "Poc després de la gran exposició antològica a la galeria del Palau, decideix fer un exercici d'introspecció amb la geometria poètica, distanciada de l'art pop i molt discutida. Aquesta nova manera de mi-

rar coincideix amb la transició. Una altra vegada aposta per la individualitat, per la meditació, pel desmarcar-se de la funcionalitat", apunta De la Calle, i continua: "Crec que la transició generà moltes expectatives, també en el món de l'art, que després van quedar d'una manera o altra estroncades. Això en certa manera va propiciar aquest tancament en ell mateix. El seu art acabava esdevenint quasi estètic en deixar de palesar l'aspecte compromès. Es tancà perquè volia investigar i també com a fórmula contra les crítiques més intransigents."

A deshora. Una figura important, un gran artista, el precursor de l'art pop valencià, un dels pintors valencians amb major projecció, un ésser d'excel·lent qualitat artística i humana..., és el tipus de coses que surten de la boca d'amics, coneguts, admiradors i experts quan un artista mor. Que Anzo ha estat un dels creadors d'art contemporani més reeixits de la segona meitat del segle XX sembla un fet innegable. Especialment com a introductor de l'art pop al panorama valencià, encara que ell es

negara a considerar aquesta etapa la més significativa de la seua vida.

"Per a ell totes les etapes per les quals havia travessat eren valuoses, totes formaven part d'ell i se'n sentia orgullós. Però també és cert que si cap cosa li dolia, era desprendre's d'algunes de les seues obres pop. Si algú s'hi interessava, deia que no estaven a la venda o que costaven més del que mai podria pagar. Jo també em quede amb l'etapa pop. El gruix dels col·leccionistes tampoc no pot estar boig. El mercat té les seues lleis que de vegades són injustes, però també poden tenir raó. És per aquesta etapa que ell entra en moltes antologies com un pintor valencià destacat", comenta De la Calle. I tanmateix, tots aquests reconeixements sempre arriben un segon massa tard, quan les oïdes que, per dret, havien d'escoltar-los, han perdut la capacitat de sentir. Com l'exposició antològica amb què mai no se li va retre homenatge a l'IVAM. Com aquest article, que potser s'hauria pogut escriure molt abans.

Cristina Simon

aquest mes...

Des de finals del segle XIX, Barcelona es va convertir en una de les capitals europees de l'anarquisme. La figura de l'anarquista, del revolucionari, adquirí una determinada fesomia en els dibuixos que Rusiñol va fer dels obrers processats per la bomba del Liceu i en la literatura dels anys 1920 i 1930. El número de L'AVENÇ analitza també el camp de concentració d'Horta, actiu el 1939, i l'impacte polític de la manifestació de l'11 de setembre de 1977 a Barcelona.

L'Avenc. Consell de Cent, 278, 1r 2a
08007 Barcelona - Telèfon 93 488 34 82
lavenc@lavenc.com / www.lavenc.com

I a l'abril...

Segona república i modernitat